

OČKOVANIE PROTI CHRÍPKE Z POHL'ADU NEUROLÓGA

Prednesené na IX. kongrese
Slovenskej lekárskej spoločnosti a
Intermedica 2003, Bratislava

(vyžiadaná prednáška)

Podľa príbalového letáku, resp. SPC k
vakcínam proti chrípke sa ojedinele môžu
vyskytnúť neurologické komplikácie
očkovania:

- encefalomyelitída,
- neuritída (polyneuritída),
- syndróm Guillain-Barré

GUILLAIN-BARRÉ SYNDRÓM

- Ascendentné zápalové postihnutie periférneho nervového systému klinicky charakterizované symetrickou svalovou slabosťou (končatín i dýchacieho svalstva) so sprievodnými senzitívnymi príznakmi (bolesť a parestézie) a laboratórny nálezom zápalu v likvore
- Ochorenie má monofázický priebehom (s maximom príznakov do 4 týždňov od vzniku)
- spôsobené autoimunitným mechanizmom
- poruchy autonómneho nervového systému (srdcové arytmie) ohrozujúce život pacienta

GUILLAIN-BARRÉ SYNDRÓM - incidencia

- Incidencia je 0,6 – 2,4 na 100.000 obyvateľov / 1 rok
- 2/3 má 1-3 týždne pred ochorením respiračnú alebo gastrointestinálnu infekciu
- Ochorenie vrcholí po 2 – 4 týždňoch

GUILLAIN-BARRÉ SYNDRÓM – možné spúšťacie faktory

- Baktérie a vírusy (chlamýdie, *Campylobacter jejuni*, hepatitída B, *Mycoplasma pneumoniae*, streptokoky)
- Malígne ochorenia, tehotenstvo
- Lieky (zlato, penicillamin, streptokináza, captopril, danazol)
- Drogy (heroin)

GUILLAIN-BARRÉ SYNDRÓM - prognóza

- vyzdravie bez následkov: 50 – 95 %
- trvalý neurologický deficit: 10 – 40 %
- najhorší priebeh: kvadruplegia do 24 hodín a čiastočne zlepšenie po 18 a viac mesiacov
- Najčastejšie: slabosť vrcholí o 10 – 14 dní a ochorenie trvá niekoľko mesiacov
- priemerný čas nutnosti arteficiálnej ventilácie je 50 dní
- Mortalita: 5 – 10 %

AIDP, CIDP – akútna a chronická zápalová demyelinizačná neuropatia

- Podľa novej nomenklatúry ďalšie názvy pre zápalové autoimnúnne podmienené postihnutie periférnych nervov a koreňov
- AIDP = GB sy (synonymum)
- CIDP = chronická varianta GB sy charakterizovaná chronicko- progresívnym alebo relaps remitujúcim priebehom

CIDP – chronická zápalová demyelinizačná polyneuropatia

- Pomaly progresívne alebo relaps-remitujúce ochorenie so slabosťou horných a dolných končatín a s poruchami citlivosti
- Bolesti svalov, areflexia, únavnosť
- Autoimunitné postihnutie periférnych
- Incidencia 0,6 – 1,7 na 100.000/rok
- Komplikácie: poruchy dýchania (ARDS), dysautonómia
- 75 % pacientov sa vylieči bez následkov

POLYNEURITÍDA

- Všeobecné pomenovanie pre zápalové postihnutie postihnutie končatinových alebo hlavových nervov rôznej etiológie
- Často v kombinácii so zápalom koreňov alebo aj miechy (myelopolyradikuloneuritída)
- Môže sa prejavit' bolesťami ako interkostálna neuralgia alebo neuralgia trigeminu, prípadne i senzoricou neuropatiou brachiálneho plexu

ENCEFALOMYELITÍDA

- postihnutie centrálného nervového systému (mozog a miecha) alebo aj obalov (meningoencefalomyelitída)
- Prejavuje sa rôznymi príznakmi postihnutia centrálného nervového systému
- možné príčiny: postinfekčná, postvakcinačná
- Diferenciálna diagnostika: sclerosis multiplex, neuroborelióza

Dif.dg.: NEUROBORELIÓZA

- Anamnéza pobytu v prírode a / alebo poštípania kliešťom
- Vyrážka – erythema chronicum migrans veľkosti aspoň 10 cm s okrajovým lemom
- Bolesť veľkých kĺbov (kolien), svalov, bolesť svalov, únavnosť
- Postihnutie centrálného alebo / aj periférneho nervového systému (lézia VII. Nervu, radikulitída – koreňové bolesti)

Dif. dg.: SCLEROSIS MULTIPLEX

- Vek 20 – 40 rokov, častejšie ženy
- Postihnutie centrálného nervového systému: aspoň dve ložiská v dvoch odlišných častiach CNS vzniknuté v rôznych časových obdobiach (multiplex)
- Najčastejšie atakovitý priebeh
- Časté je posihnutie optického nervu (retrobulbárna neuritída), ktoré môže ochorenie predchádzať niekoľko mesiacov až rokov

OČKOVANIE

- ovplyvňuje imunitný systém – špecifický i nešpecifický
- reakcie je individuálna a záleží aj na aktuálnom stave imunitného systému v čase očkovania
- pri nepovinnom očkovaní by mal byť prínos očkovania vždy väčší ako možné riziko
- súčasné podanie viacerých očkovacích látok môže zvyšovať riziko vzniku autoimunitnej reakcie

OČKOVANIE PROTI CHRÍPKE v USA v sezóne 1976/1977

- Kmeň chrípky A/New Jersey (swine) vyskytujúci sa u svíň i u človeka
- Zistený 9-násobný nárast ochorení Guillain Barré syndróm (8 – 9 nových prípadov na 1.000.000 očkovaných)
- Najväčší počet ochorení vznikol do 2 týždňoch po očkovaní (medián = 11 dní)
- Viac ako 6 týždňoch po očkovaní nebolo pozorované vyššie riziko

OČKOVANIE PROTI CHRÍPKE v USA v sezóne 1992/93/94

- Hlásenie nežiaducich účinkov podľa Vaccine Adverse Event Reporting System (VAERS)
- Bolo analyzovaných 180 z 273 pacientov s diagnózou Guillain-Barré syndróm (Lasky a spol., 1998)
- Vakcinovaných proti chrípke v čase do 6 týždňov po vzniku ochorenia bolo 19 pacientov
- relatívne riziko 1,7 poukazuje na možnosť vzniku 1 nového prípadu GB sy na 1 milión ľudí očkovaných proti chrípke

OČKOVANIE PROTI CHRÍPKE v Kanade v sezóne 2001/2002

- Hlásenie nežiaducich účinkov podľa Vaccine Associated Adverse Events (VAAE)
- Bolo distribuovaných 9 842 601 dávok vakcín poskytovateľom zdravotnej starostlivosti,
- analyzované boli všetky nežiaduce účinky očkovania
- Z neurologických vážnych nežiaducich účinkov (serious adverse events) bol hlásený GB sy (3 prípady) encefalomyelitída (5 pacientov),
- Ďalšie nežiaduce účinky: bolesti hlavy (n=303), bolesti svalov (n=225), závraty (n=164), poruchy zraku (n=113), psychické zmeny (n=106), parestézie (n=85)

MOŽNÁ GENETICKÁ PREDISPOZÍCIA

- Pri vzniku obrovsko-bunkovej arteritídy po očkovaní proti chrípke bol zistený pozitívny výskyt HLA-DRB1*04 antigénu
- Je preto predpoklad, že náchylnosť na vznik ochorenie je determinovaná geneticky a očkovanie je možným spúšťacím faktorom.

ODPORÚČANIE PRE PRAX

- O potrebe očkovania u konkrétneho pacienta by mal rozhodnúť praktický lekár, v prípade potreby po konzultácii so špecialistom,
- je potrebné dodržiavať odporúčania WHO
- Je potrebná opatrnosť pri autoimunitných ochoreniach
- Zaviesť systém evidencie očkovania i s číslom šarže
- systém monitorovania nežiaducich účinkom porovnateľný s vyspelými krajinami